

KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK

Iuvenescit Ecclesia – Cerkev se pomlaja

Pismo škofom katoliške Cerkve o odnosu med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi v življenju in poslanstvu Cerkve

Uvod

Darovi Svetega Duha v misijonarski Cerkvi

1. Cerkev se pomlaja z močjo evangelija. Duh jo vedno prenavlja, gradi in vodi »z različnimi hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi«. ¹ Drugi vatikanski koncil je vedno znova opozarjal na čudovito delovanje Svetega Duha, ki posvečuje in vodi Božje ljudstvo, ga napolnjuje z močjo in bogati ter gradi s posebnimi darovi. Dejavnost Božjega Tolažnika v Cerkvi je mnogovrstna, kakor so radi poudarjali cerkveni očetje. Janez Zlatousti piše: »Katero milosti, ki uresničujejo naše zveličanje, nam niso podeljene po Svetem Duhu? Po njem smo osvobojeni suženjstva in poklicani k svobodi, sprejeti smo za Božje otroke in tako rekoč na novo ustvarjeni, potem ko smo odložili težek in odvraten jarem svojih grehov. Po Svetem Duhu gledamo duhovniške zборе in imamo množice učiteljev. Iz tega vira pritekajo darovi razodetja, milosti ozdravljenja in vse druge karizme, ki krasijo Božjo Cerkev.« ² Po zaslugi življenja Cerkve same, številnih izjav cerkvenega učiteljstva in teološkega raziskovanja se je okrepila zavest o mnogovrstni dejavnosti Svetega Duha v Cerkvi. Tako posvečamo posebno pozornost karizmatičnim darovom, s katerimi je Božje ljudstvo v vsakem času obogateno za izpolnjevanje svojega poslanstva.

V naših dneh je posebno nujna naloga, da učinkovito posredujemo evangelij. Papež Frančišek opozarja v svoji apostolski spodbudi *Evangelii gaudium*: »Če naj nas kaj navdaja s sveto skrbjo in vznemirja našo vest, tedaj je to dejstvo, da mnogi naši bratje in sestre živijo brez moči, luči in tolažbe prijateljstva z Jezusom Kristusom, brez skupnosti vernikov, ki jih sprejme, brez obzorja smisla in življenja.«³ Povabilo, da smo »potujoča« Cerkev, nas navaja, da celotno krščansko življenje na novo beremo v misijonarski perspektivi.⁴ Naloga evangelizacije nagovarja vsa področja Cerkve: navadno dušno pastirstvo, oznanjevanje tistim, ki so sprejeli krščansko vero, in posebej ljudem, ki jih Jezusov evangelij še ni dosegel ali so Jezusa vedno odklanjali.⁵ Pri tej obsežni nalogi je treba bolj kot kdajkoli priznavati in ceniti številne karizme, ki morejo prebujati in hraniti versko življenje Božjega ljudstva.

Mnogovrstna cerkvena združenja

2. Pred drugim vatikanskim koncilom in po njem so nastala številna cerkvena združenja, ki sestavljajo velik vir prenove za Cerkev in nujno »novo pastoralno in misijonarsko usmeritev«⁶ celotnega cerkvenega življenja. Dragocenemu zakladu dosedanjih združenj, ki jih zaznamujejo posebni cilji, kakor tudi ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja se pridružujejo te novejša skupnosti, ki jih moremo opisati kot združenja vernikov, cerkvena gibanja in nove skupnosti. Ta dokument govori prav o teh skupnostih, ki jih ne moremo razumeti kot svobodna združenja oseb za doseganje posebnega verskega ali družbenega cilja. Kot »gibanja« se v cerkveni panorami odlikujejo s tem, da morejo kot močne skupine prebujati posebno privlačnost za evangelij in si za cilj zastavljajo obsežno krščansko pojmovanje življenja, ki vsebuje vse vidike človeškega bivanja. Povezava vernikov, ki si prizadevajo za globoko krščansko življenje, da bi okrepili vero, upanje in ljubezen, dobro izraža dinamiko Cerkve kot skrivnosti občestva za poslanstvo in se razkriva kot znamenje edinosti Cerkve v Kristusu. Ta cerkvena združenja, ki izhajajo iz medsebojno podeljene karizme,

si v tem smislu postavljajo za cilj »splošni apostolat Cerkve«. ⁷ V tem pogledu so takšna združenja vernikov, cerkvena gibanja in nova občestva prenovljene oblike hoje za Kristusom. V njih se pogloblja občestvo z Bogom (*communio cum Deo*) in občestvo med verniki (*communio fidelium*). Hkrati se v nove družbene plasti vnaša tako veselje nad srečanjem z Gospodom Jezusom, kakor tudi lepota povsem krščanskega življenja. V teh skupinah se kaže tudi posebna oblika poslanstva in pričevanja, ki pospešuje in razvija živo zavest lastne krščanske poklicanosti, kakor tudi trajne poti krščanskega oblikovanja in pomoči za evangeljsko popolnost. V skladu z različnimi karizmami morejo tem združenjem pripadati verniki raznih življenjskih stanov (laiki, kleriki, osebe posvečenega življenja). Tako izražajo mnogovrstno bogastvo cerkvenega občestva. Moč, ki poraja občestvo, je v teh skupinah pomembno znamenje za to, da »Cerkev ne raste s prozelitizmom, ampak ‚s privlačnostjo‘«. ⁸

Ko je Janez Pavel II. nagovoril predstavnike gibanj in novih skupnosti, je rekel, da v njih prepozna »odgovor Božje previdnosti«. ⁹ Ta odgovor je vzbudil Sveti Duh, da bi evangelij podarjali naprej po vsem svetu, upoštevajoč velike spremembe, ki se dogajajo v njem in jih pogosto zaznamuje močno sekularizirana kultura. Ta kvas Duha je vnesel »v življenje Cerkve nepričakovano novost, ki delno celo utira pot«. ¹⁰ Isti papež je spomnil, da prihaja za vsa ta cerkvena združenja čas »cerkvene zrelosti«, ki vodi do njihovega polnega ovrednotenja in vključenja »v krajevne Cerkve in v župnije ter vedno ostajajo v občestvu s pastirji in v soglasju z njihovimi smernicami«. ¹¹ Te nove skupine, ki napolnjujejo srce Cerkve z veseljem in hvaležnostjo, so poklicane, da se povežejo z vsemi drugimi darovi v cerkvenem življenju.

Namen tega dokumenta

3. Kongregacija za verski nauk želi s tem dokumentom v luči odnosa med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi spomniti na tiste teološke in cerkvenostne prvine, katerih razumevanje more pospeševati rodovitno in urejeno deležnost novih združenj

pri občestvu in poslanstvu Cerkve. Zato so najprej predstavljeni nekateri temeljni vidiki nauka o karizmah v Novi zavezi in nauka o teh skupnostih v cerkvenem učiteljstvu. Izhajajoč iz določenih teoloških načel, so nato predložene nekatere prvine istovetnosti hierarhičnih in karizmatičnih darov in tudi nekateri kriteriji za razlikovanje novih cerkvenih združenj.

I. Karizme v Novi zavezi

Milost in karizma

4. Izraz »karizma« prihaja iz grške besede *chárisma*, ki se pogosto uporablja v Pavlovih pismih in se pojavi tudi v Prvem Petrovem pismu. Beseda na splošno pomeni »velikodušen dar« in se v Novi zavezi uporablja samo za Božje darove. Kontekst daje besedi na nekaterih mestih (prim. Rim 12,6; 1 Kor 12,4.31; 1 Pt 4,10) natančnejši pomen, njegova glavna značilnost je različno dodeljevanje darov.¹² To je tudi prevladujoči pomen besed, ki jih v modernih jezikih izpeljemo iz tega grškega izraza. Ni vsaka posamezna karizma podeljena vsem (prim. 1 Kor 12,30), kot je značilno za temeljne milosti, npr. posvečujočo milost ali dar vere, upanja in ljubezni, ki so za vsakega kristjana nujno potrebne. Da bi različne karizme v Cerkvi ustrezno upoštevali, obe najpomembnejši besedili (Rim 12,4–8; 1 Kor 12,12–30) uporabljata primerjavo s človeškim telesom: »Kajti, kakor imamo v enem telesu mnogo udov, a vsi udje nimajo istega delovanja, tako smo tudi mi, čeprav nas je več, eno telo v Kristusu, kot posamezniki pa smo si udje, ki spadajo skupaj. Imamo različne darove, glede na milost, ki nam je bila dana« (Rim 12,4–6). Med udi telesa različnost ni anomalija, ki se ji je treba izogibati, ampak je nasprotno nujno potrebna za izpolnjevanje različnih vitalnih funkcij: »Če bi bili vsi skupaj en sam ud, kje bi bilo telo? Tako pa je mnogo udov, a vendar eno samo telo« (1 Kor 12,19–20). O tesni povezanosti med posebnimi karizmami (*charísmata*) in Božjo milostjo (*cháris*) govori Pavel v

Rim 12,6 in Peter v 1 Pt 4,10.¹³ Karizme so priznane kot znamenje mnogovrstne Božje milosti (1 Pt 4,10). Torej ne gre zgolj za človeške zmožnosti. Njihov božji izvor je različno izražen: po nekaterih besedilih prihajajo od Boga (prim. Rim 12,3; 1 Kor 12,28; 2 Tim 1,6; 1 Pt 4,10); po Ef 4,7 prihajajo od Kristusa; po 1 Kor 12,4–11 od Duha. Ker je slednje mesto najbolj zgoščeno (sedemkrat omenja Duha), so karizme običajno predstavljene kot »razodetje Duha« (1 Kor 12,7). Jasno pa je, da to pripisovanje ni izključno in ne nasprotuje obema predhodnima. Božji darovi se vedno nanašajo na celotno trinitarično obzorje, kakor je teologija na Zahodu in na Vzhodu nenehno zatrjevala.¹⁴

Darovi v korist drugih in prvenstvo ljubezni

5. Pavel v 1 Kor 12,7 pojasnjuje: »Vsakemu pa je razodetje Duha podarjeno, da koristi,« ali kakor dodajajo mnogi prevajalci: »da koristi drugim.« Kajti večina karizem, četudi ne vse, ki jih apostol omenja, imajo neposredno korist za druge. Ta namen v korist vseh na primer dobro izraža Bazilij Véliki, ki pravi: »Te darove prejme vsakdo bolj za druge kakor sam zase. [...] V življenju občestva je nujno, da je moč Svetega Duha, ki jo je prejel eden, naprej podarjena vsem. Kdor živi sam zase, ima morda karizmo, a je ne uporabi koristno za druge, ker jo obdrži sam pri sebi.«¹⁵ Pavel pa ne izključuje, da je karizma morda koristna samo za osebo, ki jo je prejela. Tako je pri daru govorjenja jezikov, ki se v tem pogledu razlikuje od preroškega daru.¹⁶ Karizme, ki so splošno koristne, bodisi karizme besede (modrosti, spoznanja, prerokovanja, spodbude) ali delovanja (čudežnih moči, služenja, vodenja), imajo tudi osebno korist, ker njihovo zavzemanje za skupno dobro pospešuje rast v ljubezni pri tistih, ki jih imajo. Pavel tako piše, da tudi najbolj vzvišene karizme nič ne koristijo osebi, ki jih je prejela, če ni ljubezni (1 Kor 13,1–3). Resen odlomek v Matejevem evangeliju izraža isto: izvrševanje pozornost vzbujajočih karizem (prerokovanje, izganjanje hudih duhov, čudeži) je na žalost mogoče celo brez pristnega odnosa z Odrešenikom (prim. Mt 7,22–23). Zato

Peter in Pavel poudarjata nujnost, da vse karizme naravnavamo na ljubezen. Peter daje splošno pravilo: »Služite drug drugemu kot dobri oskrbniki mnogovrstne Božje milosti, vsak z darom, ki ga je prejel« (1 Pt 4,10). Pavel se zavzema zlasti za izvrševanje karizem pri zbiranjih krščanske skupnosti in pravi: »Vse naj se godi v izgrajevanje« (1 Kor 14,26).

Mnogovrstnost karizem

6. V nekaterih besedilih najdemo seznam karizem, včasih skupaj, ponekod posamezno (prim. 1 Pt 4,10), drugič spet podrobneje (prim. 1 Kor 12,8–10.28–30; Rim 12,6–8). Med naštetimi karizmami so izredni darovi (ozdravljanja, čudežnih moči, govorjenja jezikov) in navadni darovi (poučevanja, služenja, dobroteljnosti), službe za vodenje skupnosti (prim. Ef 4,11) in darovi, ki so posredovani s polaganjem rok (prim. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6). Ni vedno jasno, ali naj vsi ti darovi veljajo za »karizme« v dejanskem pomenu ali ne. O izrednih darovih, ki so ponovno omenjeni v 1 Kor 12–14, namreč v poznejših besedilih ni več govora. Seznam v Rim 12,6–8 vsebuje samo manj pozornost vzbujajoče karizme, ki imajo trajno korist za življenje krščanske skupnosti. Nobeden od teh seznamov ni popoln. Na drugem mestu Pavel opozarja, naj izbiro neporočenosti iz ljubezni do Kristusa – kakor tudi izbiro zakona – razumemo kot sad karizme (prim. 1 Kor 7,7 v okviru celotnega poglavja). Navedeni sezname so odvisni od stanja razvoja, ki ga je Cerkev dosegla v določenem času, in jim je mogoče dodati še druge karizme. Cerkev namreč vedno raste v času po oživljajočem delovanju Duha.

Pravilno izvrševanje karizem v cerkveni skupnosti

7. Iz povedanega jasno izhaja, da v svetopisemskih besedilih ni nasprotja med različnimi karizmami, ampak harmonična povezanost in dopolnjevanje. V Novi zavezi ni nobene osnove za to, da bi institucionalno Cerkev judovsko-krščanske zasnove postavljali nasproti karizmatični Cerkvi pavlinske vrste, kakor so trdile neka-

tere ozke ekleziološke interpretacije. Ni mogoče videti karizem na eni strani in institucije na drugi ali pa postavljati Cerkev »ljubezni« nasproti Cerkvi »institucije«. Pavel namreč v skupnem seznamu navaja karizme vodstva in ljubezni, karizme, ki koristijo običajnemu življenju skupnosti, in karizme, ki vzbujajo večjo pozornost.¹⁷ Isti Pavel opisuje svojo apostolsko službo kot »službo Duha« (2 Kor 3,8). Ve, da je obdarjen z oblastjo (*exousía*), ki mu jo je podelil Gospod (prim. 2 Kor 10,8; 13,10). Ta oblast se razteza tudi na karizmatike. Tako on kakor tudi Peter dajeta karizmatikom navodila, kako je treba uporabljati karizme. Oba dobrohotno sprejemata karizme in sta prepričana, da so božjega izvora. Nimata pa jih za darove, ki bi koga opravičevali, da se izmakne pokorščini do cerkvene hierarhije, ali mu podeljujejo pravico do neodvisnega služenja. Pavel se zaveda, da neurejeno izvajanje karizem lahko povzroči škodo v krščanski skupnosti.¹⁸ Apostol zato posega z oblastjo, da bi vzpostavil natančne določbe za izvajanje karizem »v Cerkvi« (1 Kor 14,19.28), torej pri shodih skupnosti (prim. 1 Kor 14,23.26). Tako na primer omeji izvajanje govorenja jezikov.¹⁹ Podobna pravila daje Pavel tudi za dar prerokovanja (prim. 1 Kor 14,29–31).²⁰

Hierarhični in karizmatični darovi

8. Iz pregleda svetopisemskih besedil torej izhaja, da Nova zaveza sicer ne daje popolnega sistematičnega nauka o karizmah, a vendar vsebuje zelo pomembne izjave, ki usmerjajo premislek in cerkveno ravnanje. Priznati moramo tudi, da tam ne najdemo enotne rabe besede »karizma«, ampak mnogovrstnost pomenov, ki jih teološki premislek in cerkveno učiteljstvo pomagata razumeti v okviru obsežnega pogleda na skrivnost Cerkve. V predloženem dokumentu je pozornost usmerjena na oba izraza: na »hierarhične in karizmatične darove«. Najdemo ju v dogmatični konstituciji o cerkvi *Lumen gentium* (C 4). Med njima so tesne in jasno izražene povezave. Oba izraza imata isti izvor in isti cilj: sta darova Boga, Svetega Duha, Kristusa, da bi na različen način prispevala k izgradnji Cerkve. Kdor je v Cerkvi prejel dar vodenja, ima tudi

nalogo, da bedi nad pravilnim izvajanjem drugih karizem, tako da vse služi blagru Cerkve in poslanstvu evangelizacije. Zato ve, da Sveti Duh vsakemu deli karizmatične darove, kakor hoče (prim. 1 Kor 12,11). Isti Duh daje hierarhiji Cerkve zmožnost, da razlikuje pristne karizme, jih z veseljem in hvaležnostjo sprejema, velikodušno podpira ter jih očetovsko in budno spremlja. Zgodovina nam izpričuje mnogovrstno delovanje Duha, po katerem Cerkev, ki je »zgrajena na temelju apostolov in prerokov« in katere temeljni kamen je »Kristus Jezus sam« (Ef 2,20), živi svoje poslanstvo v svetu.

II. Odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi v novejšem cerkvenem učiteljstvu

Drugi vatikanski koncil

9. V stoletni zgodovini Cerkve so bile vedno navzoče različne karizme, a šele v novejšem času je prišlo do sistematičnega pre-mišljevanja o njih. Učiteljska služba Pija XII. v okrožnici *Mystici corporis*²¹ odmerja veliko prostora nauku o karizmah. Odločilen korak v pravem razumevanju odnosa med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi napravi drugi vatikanski koncil. Posamezna mesta o tej temi²² kažejo, da so v življenju Cerkve poleg zapisane in izročene Božje besede, zakramentov in hierarhične posvečevalne službe tudi darovi, posebne milosti ali karizme, ki jih Sveti Duh podeljuje vernikom vseh stanov. Najpomembnejši odlomek o tem je v dogmatični konstituciji o Cerkvi *Lumen gentium* (C 4): »Sveti Duh [...] uvaja Cerkev v vso resnico (prim. Jn 16,13) in jo zedinja v občestvu in služenju, obdarja in vodi z različnimi hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi ter krasi s svojimi sadovi (prim. Ef 4,11–12; 1 Kor 12,4; Gal 5,22).«²³ Dogmatična konstitucija *Lumen gentium* predstavlja darove istega Duha, z razlikovanjem hierarhičnih in karizmatičnih darov pa poudarja njihovo različnost v edinosti. Pomembna je tudi trditev o karizmah v *Lumen gentium* (C 12), kjer je v povezavi z deležnostjo Božjega ljudstva pri Kristusovi pre-

roški službi rečeno: »Isti Sveti Duh ne le z zakramenti in službami posvečuje in vodi Božje ljudstvo ter ga krasí s krepostmi, marveč [...] razdeljuje med vernike vsakega stanu tudi posebne milosti, s katerimi jih usposablja in pripravlja, da prevzemajo različna dela in naloge, koristne za prenovitev in obsežnejšo graditev Cerkve.«

Končno sta opisani tudi mnogovrstnost karizem in njihova vloga v načrtu Božje previdnosti: »Takšne karizme, bodisi izredne bodisi tudi preprostejše in bolj razširjene, so potrebam Cerkve nadvse koristne in primerne, zato jih je treba sprejemati z zahvaljevanjem in tolažbo.«²⁴ Podobne misli najdemo tudi v koncilskem odloku o laiškem apostolatu.²⁵ Isti dokument podčrtuje, da teh darov v življenju Cerkve ne smemo imeti za postranske. Kajti »za vsakega vernika, ki je prejel te, čeprav najnavadnejše karizme, izvira iz njih pravica in dolžnost, da jih v Cerkvi in v svetu uporablja v prid ljudem in za graditev Cerkve. To naj seveda dela v svobodi Svetega Duha, ki veje, ‚kjer hoče‘ (Jn 3,8), a hkrati v zedinjenju z brati v Kristusu, zlasti z njihovimi pastirji.«²⁶ Pristine karizme je zato treba imeti za darove, ki so za življenje in poslanstvo Cerkve tako pomembni, da se jim ne moremo odpovedati. Končno koncil stalno uči, da imajo pastirji znotraj cerkvenega občestva bistveno vlogo pri razločevanju karizem in njihovem urejenem izvajanju.²⁷

Cerkveno učiteljstvo po koncilu

10. V času po drugem vatikanskem koncilu so se izjave cerkvenega učiteljstva o tej zadevi pomnožile.²⁸ K temu je prispevala vedno večja živost novih gibanj, združenj vernikov in cerkvenih občestev, a tudi nujnost natančnejše postavitve posvečenega življenja znotraj Cerkve.²⁹ Janez Pavel II. je v svoji učiteljski službi poudarjal zlasti načelo isto bistvenosti teh darov: »Večkrat sem imel priložnost podčrtati, da v Cerkvi ni nobenega nasprotja ali protislovja med institucionalno in karizmatično razsežnostjo, kar pomembno izražajo gibanja. Obe razsežnosti sta enako bistveni za božjo strukturo Cerkve, ki jo je ustanovil Jezus, da skupaj ponavzočujeta Kristusovo skrivnost in njegovo odrešenjsko delo

v svetu.«³⁰ Benedikt XVI. je podkrepil isto bistvenost karizem in poglobil izjave svojega predhodnika, ko je spomnil: »V Cerkvi so tudi bistvene institucije karizmatične. Po drugi strani pa se morajo tudi karizme na ta ali na oni način institucionalizirati, da jim je zagotovljena notranja trdnost in trajnost. Tako sodelujeta obe razsežnosti, ki ju je vendar isti Sveti Duh priklical v življenje za isto Kristusovo telo, da bi ponavzočevali Kristusovo skrivnost in njegovo zveličavno delovanje v svetu.«³¹ Hierarhični in karizmatični darovi ostajajo na ta način že po svojem izvoru naravnani druga na drugega. Papež Frančišek je končno spomnil na »harmonijo«, ki jo Duh ustvarja med različnimi darovi, in pozval karizmatična združenja k misijonarski odprtosti, k nujni pokorščini pastirjem in povezanosti s Cerkvijo.³² Kajti »v občestvu brstijo in cvetijo darovi, s katerimi nas Oče napolnjuje. V občestvu se tudi učimo sprejemati jih kot znamenje njegove ljubezni do vseh njegovih otrok.«³³ Končno moremo ugotoviti soglasnost novejšega cerkvenega učiteljstva v tem, da so hierarhični in karizmatični darovi enako bistveni. Nasprotje ali celo protislovje med temi darovi bi pomenilo isto kot zmotno in nepopolno pojmovanje delovanja Svetega Duha v življenju in poslanstvu Cerkve.

III. Teološki temelj odnosa med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi

Trinitarično in kristološko obzorje darov Svetega Duha

11. Da bi dojali globoke razloge za odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi, je primerno, da si priključimo v spomin njihov teološki temelj. Kajti odrešenjski red sam, ki obsega poslanstvi učlovečene Besede in Svetega Duha, poslanstvi, ki sta notranje naravnani druga na drugo, nujno terja, da premagamo vsako nerodovitno protislovje ali zunanje nasprotje med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi. V resnici vsak Očetov dar vključuje odnos do skupnega in različnega delovanja božjih poslanstev: vsak dar

prihaja od Očeta po Sinu v Svetem Duhu. Dar Duha v Cerкви je vezan na Sinovo poslanstvo, ki se je neprekosljivo izpolnilo v njegovi velikonočni skrivnosti. Jezus sam povezuje izpolnitev svojega poslanstva s poslanjem Svetega Duha v občestvo vernikov.³⁴ Zato Sveti Duh ne more vpeljati nobenega drugega odrešenjskega reda, ki bi bilo različno od odrešenjskega reda učlovečenega, križanega in vstalega božjega *Logosa*.³⁵ Kajti celotna zakramentalna ureditev Cerkve je uresničenje učlovečenja po Svetem Duhu. Zato izročilo označuje Svetega Duha kot dušo Cerkve, Kristusovega telesa. Božje delovanje v zgodovini vedno vsebuje odnos med Sinom in Svetim Duhom, ki ju Irenej Lionski posrečeno imenuje »obe Očetovi roki«.³⁶ V tem smislu je vsak dar Duha v odnosu do učlovečene Besede.³⁷

Izvirna vez med hierarhičnimi darovi, ki se podeljujejo z zakramentalno milostjo posvečenja, in karizmatičnimi darovi, ki jih Sveti Duh svobodno deli, ima zato svojo poslednjo korenino v odnosu med učlovečenim božjim *Logosom* in Svetim Duhom, ki je vedno Duh Očeta in Sina. Prav zato, da bi se izognili dvoumnim teološkim gledanjem, ki zahtevajo »Cerkev Duha«, različno in ločeno od hierarhično-institucionalne Cerkve, moramo poudariti, da se obe božji poslanstvi medsebojno vključujeta v vsakem daru, ki je podeljen Cerкви. V resnici že poslanstvo Jezusa Kristusa v sebi vključuje delovanje Duha. Janez Pavel II. je v svoji okrožnici o Svetem Duhu *Dominum et vivificantem* pokazal, da je delovanje Duha v Sinovem poslanstvu odločilnega pomena.³⁸ Benedikt XVI. je v svoji apostolski spodbudi *Sacramentum caritatis* to poglobil in priklical v spomin naslednje: Sveti Duh Tolažnik, »ki je deloval že pri stvarjenju sveta (prim. 1 Mz 1,2), je v polnosti navzoč v življenju učlovečene Besede: Jezus Kristus je v resnici spočet v Devici Mariji v moči Svetega Duha (prim. Mt 1,18; Lk 1,35); v začetku Jezusovega javnega delovanja, ob bregovih reke Jordana, je prišel nadenj v podobi goloba (prim. Mt 3,16 in vzp.); v tem Duhu Jezus deluje, govori in se veseli (prim. Lk 10,21); v istem Duhu je pripravljen na darovanje samega sebe (prim. Heb 9,14). V tako imenovanem ‚poslovilnem govoru‘ ki ga navaja evangelist Janez, Jezus daritev svojega življenja v velikonočni skrivnosti jasno

povezuje z darom Svetega Duha apostolom (prim. Jn 16,7). Kot Vstali, ki je nosil na svojem telesu znamenje trpljenja, je apostolom vdihnil Svetega Duha (prim. Jn 20,22) in jih tako naredil deležne svojega poslanstva (prim. Jn 20,21). Sveti Duh bo nato učence učil vsega in jih spominjal vsega, kar jim je Kristus povedal (prim. Jn 14,26), kajti kot Duh resnice (prim. Jn 15,26) ima nalogo, da uvaja apostole v vso resnico (prim. Jn 16,13). Apostolska dela poročajo, kako je Sveti Duh prišel nad apostole, zbrane na binkoštni dan v molitvi z Marijo (prim. 2,1–4), in jih razvnel za nalogo, da vsem narodom oznanjajo veselo oznanilo.«³⁹

Delovanje Svetega Duha v hierarhičnih in karizmatičnih darovih

12. Trinitarično in kristološko obzorje Božjih darov kaže in osvetljuje tudi odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi. V hierarhičnih darovih se na osnovi njihove vezanosti na zakrament svetega reda v prvi vrsti kaže odnos do Kristusovega odrešenjskega delovanja, na primer do postavitve evharistije (prim. Lk 22,19s.; 1 Kor 11,25), do oblasti odpuščati grehe (prim. Jn 20. 22s.), do apostolskega poslanstva z naročilom, naj oznanjujejo evangelij in krščujejo (prim. Mr 16,15s.; Mt 28,18–20). Prav tako jasno je, da nobenega zakramenta ni mogoče podeljevati brez delovanja Svetega Duha.⁴⁰ Karizmatični darovi, ki jih podeljuje Duh, ki »veje, kjer hoče« (Jn 3,8), in deli svoje darove, »kakor hoče« (1 Kor 12,11), so objektivno v odnosu do novega življenja v Kristusu, kolikor je »vsak posameznik« ud njegovega telesa (1 Kor 12,27). Zaradi tega je mogoče karizmatične darove pravilno razumeti samo v odnosu do Kristusove navzočnosti in njegove službe. Janez Pavel II. je zatrdil: »Prave karizme morejo voditi samo k srečanju s Kristusom v zakramentih«⁴¹. Hierarhični in karizmatični darovi so torej medsebojno povezani v svoji naravnosti na notranji odnos med Jezusom Kristusom in Svetim Duhom. Paraklet, Tolažnik, po zakramentih učinkovito razdeljuje zveličavno milost, ki jo naklanja umrli in vstali Kristus. Tolažnik hkrati podeljuje tudi karizme. V liturgičnem izročilu vzhodnih kristjanov, zlasti v sirskega izročila,

je vse to zelo nazorno, ko je vloga Svetega Duha predstavljena v podobi ognja. Veliki teolog in pesnik Efrem Sirski pravi: »Ogenj sočutja je stopil navzdol in se naselil v kruhu.«⁴² S tem ne kaže samo na preoblikujočo moč Duha do darov, ampak tudi do vernikov, ki jedo evharistični kruh. Gledanje vzhodne Cerkve nam s svojimi izrazitimi podobami pomaga razumeti, kako nam Kristus pri vstopu v evharistijo podarja Duha. S svojim delovanjem v vernikih Duh hrani življenje v Kristusu in jih vodi tudi v globlje zakramentalno življenje, predvsem z evharistijo. Na ta način svobodno delovanje Presvete Trojice v zgodovini dosega vernike z darom zveličanja in jih hkrati priganja, da svobodno in celovito odgovorijo na ta dar z zavzetostjo svojega življenja.

IV. Odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi v življenju in poslanstvu Cerkve

V Cerkvi kot skrivnosti občestva

13. Cerkev stopa pred nas kot »ljudstvo, zbrano v edinosti Očeta in Sina in Svetega Duha.«⁴³ V njem je odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi naravnani na polno deležnost vernikov pri občestvu in oznanjevalnem poslanstvu. K temu novemu življenju smo poklicani po milosti v Kristusu (prim. Rim 8,29–31; Ef 1,4–5). Sveti Duh »uresničuje to čudovito občestvo vernikov in vse tako tesno združuje s Kristusom, da je on počelo edinosti Cerkve.«⁴⁴ Kajti v Cerkvi so ljudje zbrani, da bi postali Kristusovi udje,⁴⁵ in v cerkvenem občestvu se zedinjajo s Kristusom kot udje med seboj. Občestvo je vedno »dvojna življenjska deležnost: včlenitev kristjanov v Kristusovo življenje in izlivanje iste ljubezni v celotni skupnosti vernikov v tem in prihodnjem svetu. Zedinjenje s Kristusom in v Kristusu; zedinjenje med kristjani v Cerkvi.«⁴⁶ V tem smislu je skrivnost Cerkve »v Kristusu nekak zakrament, to je znamenje in orodje za notranje zedinjenje z Bogom in za edinstvo vsega človeškega rodu.«⁴⁷ Tu se zakramentalna korenina Cerkve

razodeva kot skrivnost občestva: »V bistvu gre za občestvo z Bogom po Jezusu Kristusu v Svetem Duhu. To občestvo se uresničuje po Božji besedi in zakramentih.« Krst – tesno povezan z birmo – »je vrata in temelj občestva Cerkve. Evharistija je vir in vrhunec celotnega krščanskega življenja.«⁴⁸ Zakramenti uvajanja so bistveni za krščansko življenje, nanje se opirajo hierarhični in karizmatični darovi. Življenje cerkvenega občestva, ki je tako urejeno v svoji notranjosti, živi od trajnega spoštljivega poslušanja Božje besede in se hrani z zakramenti. Ista Božja beseda se nam kaže globoko povezana z zakramenti, zlasti z evharistijo,⁴⁹ znotraj enega zakramentalnega obzorja razodetja. Vzhodno izročilo vidi Cerkev, od Kristusa oživljeno telo, kot urejeno edinstvo, kar se izraža na ravni duhovnih darov. Učinkovita navzočnost Duha v srcu vernih (prim. Rim 5,5) je korenina te edinstva tudi v karizmatičnih izraznih oblikah.⁵⁰ Karizme, ki so podeljene posameznikom, spadajo namreč k isti Cerkvi in so naravnane na globoko cerkveno življenje. Takšen pogled izraža tudi John Henry Newman v svojih spisih: »Tako bi torej moralo srce vsakega kristjana predstavljati katoliško Cerkev v malem, saj vendar eden in isti Duh napravlja celotno Cerkev in vsak njen ud za svoje svetišče.«⁵¹ Na ta način je še razločnejši razlog, zakaj ne more biti nasprotij ali protislovij med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi.

V povzetku moremo reči, da odnos med karizmatičnimi darovi in zakramentalno zgradbo Cerkve potrjuje isto bistvenost hierarhičnih darov, ki so v sebi trajni, obstoječi in nepreklicni, ter karizmatičnih darov. Tudi če karizme v svojih zgodovinskih oblikah niso nikdar zajamčene za vedno,⁵² pa karizmatična razsežnost za življenje in poslanstvo Cerkve nikoli ne more manjkati.

Istovetnost hierarhičnih darov

14. Glede na posvečenje vsakega uda Božjega ljudstva in na poslanstvo Cerkve v svetu izstopa med različnimi darovi »milost apostolov, katerih oblasti sam Duh podreja tudi karizmatike«.⁵³ Jezus Kristus sam je hotel karizmatične darove, da bi v vseh ča-

sih zagotovil svoje edinstveno posredovanje zveličanja. Zato je »Kristus obdaril apostole za izpolnjevanje tolikšnih nalog s posebnim izlitjem Svetega Duha, ki je prišel nanje (prim. Apd 1,8; 2,4; Jn 20,22–23). Sami pa so svojim pomočnikom s polaganjem rok izročali duhovni dar (prim. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6–7).«⁵⁴ Dodeljevanje hierarhičnih darov je torej treba izpeljati predvsem iz polnosti zakramenta svetega reda, ki se podeljuje s škofovskim posvečenjem. »Škofovsko posvečenje podeljuje skupaj s posvečevalno službo tudi službo učiteljstva in vodstva, ki pa se po svoji naravi moreta opravljati le v hierarhičnem občestvu z glavo in udi zbora.«⁵⁵ »V škofih, ki jim stojijo ob strani duhovniki, je torej med verujočimi navzoč Gospod Jezus Kristus, veliki duhovnik [...]; po njihovi odlični službi oznanja Božjo besedo vsem narodom in verujočim neprestano podeljuje zakramente vere. Po njihovem očetovskem opravilu (prim. 1 Kor 4,15) včlenja z nadnaravnim prerobenjem nove ude v svoje telo. Z njihovo modrostjo in izkušnostjo končno vodi ter ureja ljudstvo nove zaveze na njihovem potovanju k večni blaženosti.«⁵⁶ Izročilo vhodne Cerkve, ki je zlasti močno povezano s cerkvenimi očeti, vse to razume v posebni predstavitvi reda (*taxis*). Bazilij Véliki poudarja, da je cerkveni red delo Svetega Duha. Ta red, v povezavi s katerim Pavel našteva karizme (prim. 1 Kor 12,28), obstaja »v skladu z dodeljevanjem darov Duha.«⁵⁷ Bazilij omenja najprej dar apostolov. Glede na škofovsko posvečenje so razumljivi tudi hierarhični darovi, povezani z drugimi stopnjami posvečenja; duhovniki »so posvečeni za oznanjevanje evangelija, za pastirje vernikov ter za obhajanje bogoslužja [...] in pod škofovim vodstvom posvečujejo in vodijo sebi izročeni del Gospodove črede«; kot vzor čredi »naj vodijo svoje krajevno občestvo in mu tako služijo.«⁵⁸ Škofje in duhovniki se v zakramentu posvečenja z duhovniškim maziljenjem »upodobijo po Kristusu duhovniku, da morejo delovati v osebi Kristusa, ki je glava Cerkve.«⁵⁹ Duhovniškimi darovom je treba dodati tiste, ki so podeljeni diakonom, »na katere se polagajo roke ,ne za duhovništvo, ampak za strežništvo'. Okrepljeni z zakramentalno milostjo v občestvu s škofom in z zborom njegovih duhovnikov

služijo Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni.«⁶⁰ Hierarhični darovi, ki so lastni zakramentu svetega reda na njegovih različnih stopnjah, so torej podeljeni, da v občestvu Cerkve verniku nikoli ne bo manjkala objektivna ponudba milosti zakramentov, opolnomočeno oznanjevanje Božje besede in pastoralna skrb.

Istovetnost karizmatičnih darov

15. Z izvrševanjem hierarhičnih darov je v teku zgodovine zagotovljena celotnemu Božjemu ljudstvu ponudba Kristusove milosti. Vsi verniki pa so poklicani, da to ponudbo sprejmejo in osebno odgovorijo nanjo v stvarnih okoliščinah svojega življenja. Sveti Duh svobodno podeljuje karizmatične darove, da bi zakramentalna milost obrodila sad v krščanskem življenju na različen način in na vseh ravneh. Ker so te karizme »potrebam Cerkve nadvse primerne in koristne«,⁶¹ more Božje ljudstvo z njihovim mnogovrstnim bogastvom v polnosti živeti poslanstvo za evangelizacijo, preiskovati znamenja časa in jih razlagati v luči evangelija.⁶² Karizmatični darovi namreč priganjajo vernike, da odgovorijo na dar zveličanja povsem svobodno in času ustrezno, s tem da iz svojega življenja napravijo dar ljubezni za druge in pristno pričevanje evangelija pred vsemi ljudmi.

Karizmatični darovi za druge

16. Ob tem je koristno spomniti, kako različni so lahko karizmatični darovi, in sicer ne le zaradi svoje posebne lastnosti, ampak tudi zaradi svoje razširjenosti v cerkvenem občestvu. Karizmatični darovi »so dani posamezniku, lahko pa so jih deležni tudi drugi. Tako trajajo naprej kot dragocena in živa dediščina v času in ustvarjajo posebno duhovno sorodstvo med posameznimi ljudmi.«⁶³ Odnos med osebno naravo karizme in možnostjo, da smo je deležni, izraža odločilno prvino njene dinamike, ker je v cerkvenem občestvu oseba vedno povezana z občestvom.⁶⁴ Kariz-

matični darovi v življenju lahko ustvarjajo povezanost, bližino in duhovno sorodstvo. S tem se karizmatična dediščina, ki prihaja od Ustanovitelja, razdeljuje in pogloblja; tako nastajajo prave in zares duhovne družine. Cerkevna združenja predstavljajo v svojih različnih oblikah karizme, ki jih delijo z drugimi. Cerkevna gibanja in nove skupnosti kažejo, kako more neka izvirna karizma povezovati vernike in jim pomagati, da živijo svojo krščansko poklicanost in svoj življenjski stan v služenju cerkvenemu poslanstvu. Dejanske zgodovinske oblike te deležnosti so lahko različne. Zato je mogoče, da iz prvotne karizme neke ustanove izhajajo različne ustanove, kakor kaže zgodovina duhovnosti.

Cerkvena avtoriteta priznava karizme

17. Med karizmatičnimi darovi, ki jih Duh svobodno naklanja, je zelo veliko takih, ki jih ud krščanskega občestva sprejme in živi, ne da bi zato potreboval posebno ureditev. Če gre za izvirno ali ustanovitveno karizmo, je potrebno posebno priznavanje, da se to bogastvo pravilno izoblikuje v cerkvenem občestvu in se zvesto predaja naprej v času. Tu se kaže merodajna naloga razlikovanja, ki pripada cerkveni avtoriteti.⁶⁵ Priznavanje pristnosti karizme ni vedno enostavna naloga, je pa nujno služenje, ki ga morajo opraviti pastirji. Verniki imajo namreč »pravico, da jih pastirji seznanijo o pristnosti karizem in o zanesljivosti tistih, ki se predstavljajo kot njihovi nositelji«. ⁶⁶ Zato se mora avtoriteta zavedati, da karizem, ki jih prebujata Sveti Duh, v resnici ni mogoče predvidevati in jih je treba vrednotiti v skladu s pravilom vere glede na izgradnjo Cerkve.⁶⁷ Pri tem gre za dolgotrajen proces, ki zahteva primerne korake za njihovo overitev in z resnim preverjanjem sega do priznavanja njihove pristnosti. Združenje, ki se rodi iz karizme, potrebuje primeren čas preizkušanja in utrditve, ki od začetne vznesenosti vodi k ustaljenosti. Cerkevna avtoriteta mora novo združenje dobrohotno spremljati na celotni poti preverjanja. Cerkveni voditelji tega spremljanja ne bodo nikoli opustili, saj nikdar ne manjka očetovske pozornosti tistim, ki so v Cerkvi poklicani,

da nadomeščajo dobrega pastirja, ki nikoli ne neha spremljati svoje črede s skrbno ljubeznijo.

Kriteriji za razločevanje karizmatičnih darov

18. Na tem mestu lahko navedemo nekaj kriterijev za razločevanje karizmatičnih darov glede cerkvenih združenj, ki jih je cerkveno učiteljstvo poudarilo v zadnjih letih. Cilj teh kriterijev je, da prispevajo k priznavanju pristne cerkvenosti karizem.

a) *Prvenstvo poklicanosti vsakega kristjana k svetosti.* Vsako občestvo, ki se porodi iz deležnosti pri pristni karizmi, mora vedno biti orodje posvečenja v Cerkvi in zato okrepitev v ljubezni in pristne naravnosti na popolnost v ljubezni.⁶⁸

b) *Zavzemanje za misijonarsko razširjanje evangelija.* Pristne karizme so »darovi Duha, ki so vključeni v telo Cerkve in pritegnjeni v središče, ki je Kristus, od koder se zlivajo v evangelizacijsko pobudo«. ⁶⁹ Tako morajo »biti deležne soglasja z apostolsko naravnostjo Cerkve«, izražati in razločno izpričevati »misijonarski polet, ki jih vedno bolj napravlja za nositelje nove evangelizacije«. ⁷⁰

c) *Izpovedovanje katoliške vere.* Vsaka karizma mora biti kraj vzgoje za vero v njeni polnosti, sprejemati in oznanjati mora »resnico o Kristusu, Cerkvi in ljudeh v poslušnosti cerkvenemu učiteljstvu, ki jo verodostojno razlaga«. ⁷¹ Zato se je treba izogibati, »da bi delovali onkraj (*proagon*) cerkvenega občestva«; če namreč »ne ostanemo v tem, nismo povezani z Bogom Jezusa Kristusa (prim. 2 Jn 9)«. ⁷²

d) *Pričevanje resničnega občestva s Cerkvijo.* To vsebuje »otroško odvisnost od papeža, trajnega in vidnega počela edinosti vesoljne Cerkve, in od škofa, vidnega počela in temelja edinosti v delni Cerkvi«. ⁷³ Zraven spadajo tudi »iskrena pripravljenost za sprejemanje njunega cerkvenega učiteljstva in njunih pastoralnih smernic« ⁷⁴ kakor tudi »pripravljenost za sprejemanje programov in pobud Cerkev na krajevni ravni, na narodni in mednarodni ravni, zavzemanje v katehezi in pedagoška sposobnost za oblikovanje kristjanov«. ⁷⁵

e) *Spoštovanje in priznavanje drugih karizem v Cerkvi v njihovem medsebojnem dopolnjevanju.* Iz tega izhaja tudi pripravljenost za

medsebojno sodelovanje⁷⁶. Kajti »razločno znamenje za pristnost karizme je njena cerkvenost, njena sposobnost, da se harmonično vključi v življenje svetega Božjega ljudstva v blagor vseh. Pristna novost, ki jo prebuja Duh, nikakor ne meče sence na druge duhovnosti in darove, da bi uveljavila sebe.«⁷⁷

f) *Sprejem časov preizkušanja v razlikovanju karizem*. Ker more karizmatični dar prinašati s seboj »breme novosti v duhovnem življenju za vso Cerkev, breme, ki more biti na prvi pogled tudi neprijetno«, se kaže kriterij pristnosti v »ponižnosti za prenašanje nasprotovanj. Prava povezanost med pristno karizmo kot razsežnostjo novega in notranjim trpljenjem ustvarja trajno zgodovinsko povezavo med karizmo in križem.«⁷⁸ Pojavljanje morebitnih napetosti zahteva od vseh strani prizadevanje za večjo ljubezen s pogledom na vedno globlje cerkveno občestvo in edinost.

g) *Prisotnost duhovnih sadov*. Sem spadajo ljubezen, veselje, mir, neka človeška zrelost (prim Gal 5,22); »še globlje življenje s Cerkvijo«,⁷⁹ večja vnema za »poslušanje in premišljevanje Božje besede«,⁸⁰ »obnovljeno veselje do molitve, kontemplacije, bogoslužnega in zakramentalnega življenja; zavzemanje za razcvet poklicanosti v krščanski zakon, v duhovništvo, v posvečeno življenje«. ⁸¹

h) *Družbena razsežnost evangeliziranja*. Priznati moramo, da ima kerigma, oznanilo zaradi nagiba ljubezni, »neizbežno družbeno vsebino: v središču evangelija samega sta občestveno življenje in obveznost do drugih«. ⁸² Ta kriterij razločevanja, ki se ne nanaša samo na laiška združenja v Cerkvi, podčrtuje nujnost, »da priključijo živo zavzemanje v udeleženi in vzajemnosti, da bi v družbi ustvarili pravičnejše in bolj bratske življenjske pogoje«. ⁸³ Zato je pomembna »motivacija za krščansko navzočnost na različnih področjih družbenega življenja in za ustvarjanje in vodenje dobrodelnih, kulturnih in duhovnih del; duh odpovedi in ubošva v smislu evangelija v prid velikodušne ljubezni do vseh«. ⁸⁴ Odločilno je tudi upoštevanje cerkvenega družbenega nauka. ⁸⁵ »Iz naše vere v Kristusa, ki je postal ubog in je vedno blizu ubogim in izključenim, izhaja skrb za celovit razvoj najbolj zapostavljenih članov družbe«, ⁸⁶ ki ne sme manjkati v cerkvenem občestvu.

V. Cerkevno uresničevanje odnosa med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi

19. V zadnjem delu besedila moramo obravnavati nekatere vidike konkretnega cerkvenega ravnanja, in sicer glede na odnos med hierarhičnimi in tistimi karizmatičnimi darovi, iz katerih so nastala karizmatična združenja znotraj cerkvenega občestva.

Medsebojni odnos

20. Uresničevanje dobrega odnosa med različnimi darovi v Cerkvi najprej zahteva, da se karizme zares vključijo v pastoralno življenje delnih Cerkev. To predvsem pomeni, da različna združenja priznavajo oblast pastirjev Cerkve kot bistveno sestavino krščanskega življenja in iskreno stremijo za tem, da bi bila priznana, sprejeta in morda tudi očiščena, da bi se postavila v služenje cerkvenega poslanstva. Na drugi strani pa morajo tisti, ki so obdarjeni s hierarhičnimi darovi, pri razločevanju in spremljanju karizem s prisrčno odprtostjo sprejeti tiste darove, ki jih Duh prebuja znotraj cerkvenega občestva, jih upoštevati v dušnem pastirstvu in ceniti njihov prispevek kot pristno bogastvo v blagor vseh.

Karizmatični darovi v vesoljni in delni Cerkvi

21. Glede na razširjenost in posebnost karizmatičnih skupin je nujno upoštevati bistveni odnos med vesoljno Cerkvijo in delnimi Cerkvami. V tej povezavi je treba poudariti, da je Kristusova Cerkev »vesoljna Cerkev«, kakor jo izpovedujemo v apostolski veroizpovedi. »To pomeni vesoljno občestvo Gospodovih učencev, ki je navzoče in dejavno v dejanski posebnosti in različnosti oseb, skupin, časov in krajev.«⁸⁷ Razsežnost delnega notranje spada k razsežnosti vesoljnega in obratno; med delnimi Cerkvami in vesoljno Cerkvijo namreč obstaja odnos »medsebojne povezanosti«. ⁸⁸ Hierarhični darovi, ki so lastni Petrovemu nasledniku, se v tej povezavi uresničujejo tako, da Petrov naslednik jamči in pospešuje navzočnost vesoljne Cerkve

v krajevnih Cerkvah. Podobno tudi apostolska služba posameznih škofov ne ostaja omejena na lastno škofijo, ampak se mora ozirati na celotno Cerkev – tudi z ljubečo in učinkovito zbornostjo in predvsem v občestvu s tistim središčem edinosti Cerkve, ki ga predstavlja papež. Rimski škof je namreč »kot Petrov naslednik trajno ter vidno počelo in temelj edinosti tako škofov kakor množice vernikov. Posamezni škofje pa so vidno počelo in temelj edinosti v svojih delnih Cerkvah, ki so oblikovane po podobi vesoljne Cerkve. V njih in iz njih sestoji ena in edina katoliška Cerkev.«⁸⁹ To pomeni, da v vsaki delni Cerkvi »resnično živi in deluje ena, sveta, katoliška in apostolska Kristusova Cerkev«.⁹⁰ Zato je glede na oblast Petrovega naslednika občestvo *cum Petro et sub Petro* bistveno za vsako krajevno Cerkev.⁹¹

Na ta način so položeni temelji, da bi hierarhične in karizmatične darove povezali znotraj razmerja med vesoljno Cerkvijo in delnimi Cerkvami. Kajti po eni strani so karizmatični darovi zaupani celotni Cerkvi; po drugi strani pa se more življenjska moč teh darov uresničevati samo v služenju dejanski škofiji, ki je »del Božjega ljudstva, ki je izročena pastirski službi škofa, s katerim sodeluje zbor duhovnikov«.⁹² V tej povezavi je koristno spomniti na zaklad posvečenega življenja; ta zaklad namreč ni tuj življenju krajevnih Cerkve ali od nje neodvisen, ampak predstavlja poseben, z evangeljsko korenitostjo in s svojimi posebnimi darovi zaznamovan način navzočnosti v notranjosti krajevnih Cerkve. Znana ustanova »izvzetosti« prenekaterih institutov posvečenega življenja⁹³ ne pomeni medle nadkrajevnosti ali napačno pojmovane samostojnosti, ampak globljo vzajemnost med vesoljno in delno razsežnostjo Cerkve.⁹⁴ Podobno se nova karizmatična občestva, ki želijo biti medškofijska, ne smejo pojmovati povsem neodvisno od krajevnih Cerkve; to morajo namreč obogatiti in ji služiti v moči svojih posebnosti, ki se podeljujejo onkraj meja posamezne škofije.

Karizmatični darovi in življenjski stanovi vernikov

22. Karizmatični darovi, ki jih podeljuje Sveti Duh, morejo stopiti v odnos s celoto cerkvenega občestva – tako glede na zakra-

mente kakor tudi na Božjo besedo. V skladu s svojimi različnimi posebnostmi morejo pri izpolnjevanju nalog, ki izvirajo iz krsta, birme, zakona in zakramenta svetega reda, prispevati k večji rodovitnosti in omogočati tudi globlje duhovno razumevanje apostolskega izročila. To razumevanje raste ne le iz premišljevanja in študija ter oznanjevanja tistih, ki so prejeli zanesljivo karizmo resnice,⁹⁵ ampak tudi »po notranjem uvidevanju duhovnih stvarnosti, kakršnega dobivajo iz izkustva.«⁹⁶ V tej povezavi je koristno omeniti bistvena vprašanja o razmerju med karizmatičnimi darovi in različnimi življenjskimi stanovi. Pri tem je treba opozoriti zlasti na odnos s skupnim duhovništvom Božjega ljudstva in hierarhičnim duhovništvom. »Čeprav se skupno duhovništvo vernikov in službeno ali hierarhično duhovništvo med seboj razlikujeta po bistvu in ne samo po stopnji, sta vendarle naravnani drugo na drugo; kajti eno in drugo, vsako na svoj poseben način, je deležno edinega Kristusovega duhovništva.«⁹⁷ Saj gre za »dve obliki deležnosti pri enem Kristusovem duhovništvu, v katerem sta navzoči dve razsežnosti, ki sta povezani v najvišjem dejanju žrtve na križu.«⁹⁸

a) Najprej je potrebno priznati vrednost različnih karizem, ki utemeljujejo cerkvena združenja med vsemi verniki in napravljajo rodovito zakramentalno milost pod vodstvom zakonitih pastirjev. Ti na pristen način omogočajo, da združenja živijo in razvijajo svojo krščansko poklicanost.⁹⁹ Ti karizmatični darovi pomagajo vernikom, da v vsakdanjosti živijo skupno duhovništvo Božjega ljudstva: »Zato naj bodo vsi Kristusovi učenci stanoviti v molitvi in naj skupno hvalijo Boga (prim. Apd 2,42–47) ter dajejo sebe v živo, sveto, Bogu prijetno daritev (prim. Rim 12,1); po vsem svetu naj pričujejo za Kristusa in dajejo odgovor tistim, ki hočejo vedeti za razlog njihovega upanja v večno življenje (prim. 1 Pt 3,15).«¹⁰⁰ Na isti ravni so tudi cerkvena združenja, ki so pomembna zlasti za krščansko življenje v zakonu, in ki »mlade ljudi in zakonce same, posebno še novoporočence, podpirajo z nasveti in dejanji in jih uvajajo v družinsko, socialno in apostolsko življenje.«¹⁰¹

b) Tudi posvečeni nosilci službe morejo s pripadnostjo karizmatični skupnosti odkriti klic, da bi poglobili smisel svojega krsta, po

katerem so postali Božji otroci, in tudi svojo posebno poklicanost in poslanstvo. Vernik, ki je prejel zakrament duhovniškega posvečenja, more v nekem cerkvenem združenju najti moč in pomoč, da bi temeljito živel svoje posebno služenje v odnosu do Božjega ljudstva in predvsem njemu zaupane skupnosti, upoštevajoč iskreno pokorščino, ki jo dolguje svojemu škofu.¹⁰² Podobno velja tudi za bogoslovce, ki prihajajo iz katerega izmed cerkvenih združenj, kakor kliče v spomin posinodalna spodbuda *Pastores dabo vobis*: takšna duhovna ukoreninjenost se mora izražati v pristni učljivosti pri posebnem oblikovanju, ki gotovo more sprejeti bogastvo ustreznih karizem.¹⁰³ Dušnopastirska pomoč, ki jo duhovnik more ponuditi cerkvenemu združenju v skladu z značilnostmi gibanja samega, naj vedno upošteva tisto ureditev, ki je predvidena v cerkvenem občestvu za sveti red glede na inkardinacijo¹⁰⁴ in pokorščino, ki jo dolgujemo svojemu ordinariju.¹⁰⁵

c) Prispevek karizmatičnega daru za krstno duhovništvo in tudi za službeno duhovništvo se na primer zgledno pokaže v posvečenem življenju, ki že samo predstavlja karizmatični dar Cerkve.¹⁰⁶ Ta karizma z zaobljubami evangeljskih svetov uresničuje »posebno upodobitev po deviškem, ubogem in pokornem Kristusu«¹⁰⁷ v trajni življenjski obliki.¹⁰⁸ Ta karizma je podeljena zato, da »bi mogli sprejeti bogatejši sad iz krstne milosti«.¹⁰⁹ Duhovnost ustanov posvečenega življenja more postati dragoceno bogastvo za krščanske laike in tudi za duhovnike, da bi živeli svojo poklicanost. Poleg tega morejo člani ustanov posvečenega življenja, seveda s soglasjem svojih predstojnikov,¹¹⁰ neredko najti pomembno oporo v povezanosti z novimi združenji, da bi živeli svojo posebno poklicanost in dajali »veselo, zvesto in karizmatično pričevanje posvečenega življenja«, ki more obroditi »medsebojno obogatitev«.¹¹¹

d) Končno je pomembno, da cerkveno učiteljstvo priporoča duha evangeljskih svetov vsakemu posvečenemu nosilcu službe.¹¹² Tudi celibat, ki se zahteva od duhovnikov v častivrednem latinskem izročilu,¹¹³ je jasno med karizmatičnimi darovi. Celibat nima v prvi vrsti funkcionalne narave, ampak je »posebna upodobitev po življenjskem slogu Kristusa samega«,¹¹⁴ v katerem se izraža tudi

popolna podaritev samega sebe v poslanstvu, ki je podeljeno z duhovniškim posvečenjem.¹¹⁵

Oblike cerkvenega priznavanja

23. Predloženi dokument bi rad pojasnil teološko in cerkvenostno mesto novih cerkvenih združenj na osnovi odnosa med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi, da bi podpiral iskanje ustreznih načinov cerkvenega priznavanja teh združenj. Veljavni *Zakonik cerkvenega prava* pozna različne pravne oblike priznavanja za nove cerkvene skupnosti, ki se porajajo iz karizmatičnih darov. Te oblike je treba skrbno preudariti.¹¹⁶ Pri tem se je treba izogibati tistim potem, ki ne upoštevajo ustrezno osnovnih načel prava ali narave in posebnosti različnih karizmatičnih skupin.

Ob pogledu na odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi je nujno paziti na dva temeljna kriterija, ki ju moramo upoštevati skupaj. a) Po eni strani je treba spoštovati karizmatično posebnost posameznih cerkvenih združenj, ki nam pomaga, da se izognemo pravnim zožitvam, kar bi odpravilo tisto novost, ki jo prinaša posebna karizma. Različnih karizem namreč ne smemo imeti zgolj za splošen vir znotraj Cerkve. b) Po drugi strani je treba upoštevati temeljno cerkveno ureditev in pospeševati pristno uvrstitev karizmatičnih darov v življenje vesoljne in delne Cerkve. Pri tem je treba zagotoviti, da karizmatičnih skupin ne bi pojmovali kot vzporednega občestva v cerkvenem življenju, ki ni v urejenem odnosu do hierarhičnih milosti.

Sklep

24. Učenci so skupaj z Marijo, Jezusovo materjo, enodušno vztrajali v molitvi in pričakovanju izlitja Svetega Duha (prim. Apd 1,14). Marija je izredne milosti, s katerimi jo je presveta Trojica obdarovala v prekipevajoči meri, sprejela in napravila rodovitne na popoln način. Mi vsi moremo kot sinovi in hčere Cerkve občudo-

vati njeno neomejeno razpoložljivost za delovanje Svetega Duha, razpoložljivost v veri, brez ugovora in v sijajni ponižnosti. Marija v polnosti izpričuje pokorno in zvesto sprejemanje vsakega daru Svetega Duha. Hkrati pa se »v svoji materinski ljubezni zavzema za brate svojega Sina, ki še potujejo in so v nevarnosti in stiskah, dokler ne bodo prišli v blaženo domovino«, kakor uči drugi vati-kanski koncil.¹¹⁷ »Marija se je dala voditi Svetemu Duhu na poti vere za poslanstvo služenja in rodovitnosti. Danes se oziramo nanjo, da bi nam vsem pomagala oznanjati sporočilo zveličanja in da bi novi učenci postali oznanjevalci evangelija.«¹¹⁸ Zato Marijo priznavamo za mater Cerkve. Zaupno se obračamo nanjo, da bi karizme, ki jih Sveti Duh podeljuje v preobilju, z njeno učinkovito pomočjo in njeno mogočno priprošnjo z odprtim srcem sprejemali in jih napravljali rodovitne za življenje in poslanstvo Cerkve ter tudi za blagor sveta.

Papež Frančišek je v avdienci, ki jo je dodelil podpisnemu kardinalu prefektu kongregacije za verski nauk, dne 14. marca 2016, ta dokument, ki je bil sklenjen na plenarnem zasedanju te kongregacije, potrdil in naročil, naj se objavi.

Dano v Rimu, na sedežu kongregacije za verski nauk, dne 15. maja 2016, na slovesni binkoštni praznik.

Kardinal Gerhard Müller
prefekt
Luis F. Ladaria, S. I.
naslovni nadškof tibijski
tajnik

Opombe

- ¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 4.
- ² JANEZ ZLATOUSTI, *Homilia de Pentecoste*, II, 1: PG 50, 464.
- ³ FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), št. 49: AAS 105 (2013), 1040.
- ⁴ Prim. *pr. t.*, št. 20–24: n. m., 1028–1029.
- ⁵ Prim. *pr. t.*, št. 14: n. m., 1025.
- ⁶ *Pr. t.*, št. 25: n. m., 1030.
- ⁷ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, odlok o laiškem apostolatu *Apostolicam actuositatem*, LA. 19.
- ⁸ FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), 14: AAS 105 (2013), 1026; prim. BENEDIKT XVI., *HOMILIE WÄHREND DER EUCHARISTIEFEIER ZUR ERÖFFNUNG DER V. GENERALVERSAMMLUNG DER BISCHÖFE VON LATEINAMERIKA UND DER KARIBIK IM HEILIGTUM „LA APARECIDA“* (13. Mai 2007): AAS 99 (2007), 437.
- ⁹ JANEZ PAVEL II., *Nagovor članom cerkvenih gibanj in novih skupnosti* (30. maj 1998), št. 7: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI,1 (1998), 1123.
- ¹⁰ *Pr. t.*, št 6: n. m., 1122.
- ¹¹ *Pr. t.*, št. 8: n. m., 1124.
- ¹² »Različni so milostni darovi (*charísmata*)« (1 Kor 12,4); »imamo različne darove (*charísmata*)« (Rim 12,6); »vsak ima svoj milostni dar (*charisma*) od Boga, eden tako, drugi tako« (1 Kor 7,7).
- ¹³ V grškem jeziku imata obe besedi (*chárisma*, *cháris*) isti koren.
- ¹⁴ Prim. ORIGEN, *De principiis*, I, 3, 7: PG 11, 153: »Kar označujemo kot dar Duha, nam posreduje Sin in podarja Oče.«
- ¹⁵ BAZILIJ VÉLIKI, *Regulae fusius Tractae*, 7, 2: PG 31, 933–934.
- ¹⁶ »Kdor govori z darom jezika, izgrajuje samega sebe; kdor pa prerokuje, izgrajuje Cerkev« (1 Kor 14,4). Apostol ne prezira daru govorjenja v jezikih, ki je lahko koristen za osebni odnos z Bogom v molitvi, in priznava ta dar kot pravo karizmo, tudi če nima neposredno splošne koristi: »Zahvaljujem se Bogu, da bolj kakor vi vsi govorim jezike. Toda v Cerkvi hočem raje povedati pet besed z razumom, da bi tudi druge poučil, kakor da bi deset tisoč besed jecljal v jezikih« (1 Kor 14,18–19).
- ¹⁷ Prim. 1 Kor 12,28: »Tako je Bog v Cerkvi postavil ene kot apostole, druge kot preroke, tretje kot učitelje; nadalje je podelil moč delati čudeže, nato darove ozdravljati bolnike, pomagati, voditi, končno različne oblike govorjenja jezikov.«
- ¹⁸ Pri shodih skupnosti lahko pretirano izražanje karizmatičnosti povzroči škodo in vodi do ozračja tekmovalnosti, nereda in zmede. Kristjani, ki imajo manj darov, bi lahko zašli v nevarnost, da razvijejo manjvrednostni kompleks (prim. 1 Kor 12,21), veliki karizmatiki pa bi lahko podlegli skušnjavi, da postanejo domišljavi in prezirajo druge.
- ¹⁹ Če v zboru ni nikogar, ki more razložiti skrivnostne besede tistega, ki govori v jezikih, tedaj Pavel zapoveduje, naj molčijo. Če pa kdo more razložiti takšne besede, Pavel dovoli, da dva ali največ trije govorijo v jezikih (prim. 1 Kor 14,27–28).
- ²⁰ Pavel je proti nevzdržnim preroškim navdihom in zatrjuje: »Govorjenje preroških navdihov se namreč podreja volji prerokov. Saj Bog ni Bog nereda, ampak miru« (1 Kor

14,32–33). Nadalje piše: »Če kdo misli, da je prerok ali napolnjen z Duhom, naj spoznava, da je to, kar pišem, Gospodova zapoved. Kdor tega ne priznava, tudi sam ne bo priznan« (1 Kor 14,37–38). Pavel zaključuje pozitivno in vabi, naj hrepenimo po preroških darovih in nikogar ne oviramo pri govorjenju jezikov (prim. 1 Kor 14,39).

²¹ Prim. Pij XII., okrožnica *Mystici corporis* (29. junij 1943): AAS 35 (1943), 206–230.

²² Prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konstit. o Cerkv *Lumen gentium*, C 4, 7, 11, 12, 25, 30, 50; dogm. konst. o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 8; odlok o laiškem apostolatu *Apostolicam actuositatem*, LA 3, 4, 30; odlok o službi in življenju duhovnikov *Presbyterorum ordinis*, D 4, 9.

²³ ISTI, dogm. konst. o Cerkv *Lumen gentium*, C 4.

²⁴ *Pr. t.* št. 12.

²⁵ Prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, odlok o laiškem apostolatu, LA 3: »Sveti Duh, ki po službi in zakramentih posvečuje Božje ljudstvo, podeljuje vernikom za izvajanje tega apostolata tudi posebne darove (prim. 1 Kor 12,7); ‚Slehnemu jih deli, kakor hoče‘ (1 Kor 12,11), da ‚bi vsi z darom, kakor so ga prejeli, stregli drug drugemu‘ in bi tudi oni ‚kot dobri oskrbniki mnogotere milosti Božje‘ (1 Pt 4,10) prispevali h graditvi celotnega telesa v ljubezni‘ (prim. Ef 4,16).«

²⁶ *Pr. t.*

²⁷ Prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkv *Lumen gentium*, C 12: »Sodba o njihovi pristnosti in urejeni uporabi pa gre tistim, ki so v Cerkv predstojniki in ki jim gre posebej naloga, da ne ugašajo Duha, ampak vse preizkušajo in, kar je dobro, ohranijo (prim. 1 Tes 5,12. 19–21).« Tudi če se to neposredno nanaša na razločevanje izrednih darov, velja povedano podobno za vsako karizmo na splošno.

²⁸ Prim. PAVEL VI., spodbuda *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975), št. 58: AAS 68 (1976), 46–49; KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE IN SVETNE INSTITUTE – KONGREGACIJA ZA ŠKOFE, smernice *Mutuae relationes* (14. maj 1978): AAS 70 (1978), 473–506; JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici* (30. december 1988): AAS 81 (1989), 393–521; apostolska spodbuda *Vita consecrata* (25. marec 1996): AAS 88 (1996), 377–486.

²⁹ Značilna je izjava v zgoraj omenjenem dokumentu dveh kongregacij *Mutuae relationes*, v katerem je rečeno: »Bila bi huda zmota, če bi ločevali redovno življenje in cerkvene ustanove. Še veliko hujša pa bi bila zmota, če bi hoteli postavljati eno nasproti drugemu, kakor da bi bili dve Cerkv: karizmatična in institucionalna. Oba vidika – duhovni darovi in cerkvene strukture – namreč sestavljata eno samo, četudi obsežno stvarnost« (št. 34).

³⁰ JANEZ PAVEL II., *Poslanica udeležencem svetovnega kongresa cerkvenih gibanj* (27. maj 1998), št. 5: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1065; prim. ISTI, *Poslanica cerkvenim gibanjem na drugem mednarodnem srečanju* (2. marec 1987): *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, X,1 (1987), 476–479.

³¹ BENEDIKT XVI., *Nagovor članom cerkvenega gibanja »Comunione e Liberazione«* (24. marec 2007). *Insegnamenti di Benedetto XVI*, III, 1 (2007), 558.

³² »Skupno popotništvo v Cerkv pod vodstvom pastirjev, ki imajo posebno karizmo in nalogo, je znamenje za delovanje Svetega Duha; cerkvenost je bistvena značilnost za vsakega kristjana, za vsako občestvo, za vsako gibanje.« FRANČIŠEK, *Homilija na binkošti* (19. maj 2013): *Insegnamenti di Francesco*, I, 1 (2013), 208.

³³ ISTI, *Splošna avdiencia* (1. oktober 2014): *L'Osservatore Romano* (2. oktober 2014), 8.

- ³⁴ Prim. Jn 7,39; 14,26; 15,26; 20,22.
- ³⁵ Prim. KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, izjava *Dominus Iesus* (6. avgust 2000), št. 9–12: AAS 92 (2000), 749–754.
- ³⁶ IRENEJ LYONSKI, *Adversus haereses*, IV, 7, 4: PG 7, 992–993; V, 1, 3: PG 7, 1123; V, 6, 1: PG 7, 1137; V, 28, 4: PG 7, 1200.
- ³⁷ Prim. KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, izjava *Dominus Iesus*, št. 12: AAS 92 (2000), 752–754.
- ³⁸ Prim. JANEZ PAVEL II., okrožnica *Dominum et vivificantem* (18. maj 1986), št. 50: AAS 78 (1986), 869–870; *Katekizem katoliške Cerkve*, št. 727–730.
- ³⁹ BENEDIKT XVI., apostolska spodbuda *Sacramentum caritatis* (22. februar 2007), št. 12: AAS 99 (2007), 114.
- ⁴⁰ Prim. *Katekizem katoliške Cerkve*, št. 1104–1107.
- ⁴¹ JANEZ PAVEL II., *Nagovor članom cerkvenih gibanj in novih skupnosti* (30. maj 1998), št. 7: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XX,1 (1998), 1123.
- ⁴² EFREM SIRSKI, *Hymnen über den Glauben*, X, 12: CSCO 154, 20.
- ⁴³ CIPRIJAN IZ KARTAGINE, *De oratione dominica*, 23: PL 4, 553; prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 4.
- ⁴⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, odlok o ekumenizmu *Unitatis redintegratio*, E 2.
- ⁴⁵ Prim. KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, izjava *Dominus Iesus*, št. 16: AAS 92 (2000), 757: »Polnost Kristusove odrešitelske skrivnosti pripada tudi Cerkvi, ki je s svojim Gospodom neločljivo povezana.«
- ⁴⁶ PAVEL VI., *Splošna avdienca* (8. junij 1966): *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966), 794.
- ⁴⁷ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 1.
- ⁴⁸ DRUGO IZREDNO PLENARNO ZASEDANJE ŠKOFOVSKE SINODE, *Ecclesia sub Verbo mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Relatio finalis* (7. december 1985), II, C, 1: *Enchiridion Vaticanum*, 9, 1800; prim. KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, pismo *Communio notio*, št. 4–5: AAS 85 (1993), 839–841.
- ⁴⁹ Prim. BENEDIKT XVI., apostolska spodbuda *Verbum Domini* (30. september 2010), št. 54: AAS 102 (2010), 733–734; FRANČIŠEK, apostolska spodbuda *Evangelii gaudium*, št. 174: AAS 105 (2013), 1092–1093.
- ⁵⁰ Prim. BAZILIJ VÉLIKI, *De Spiritu Sancto*, 26: PG 32, 181.
- ⁵¹ JOHN HENRY NEWMAN, *Sermons Bearing on Subjects of the Day*, London 1869, 132.
- ⁵² Prim. JANEZ PAVEL II. – njegova paradigmatična ugotovitev za posvečeno življenje: *Splošna avdienca* (28. september 1994), št. 5: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVII, 2 (1994), 404–405.
- ⁵³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 7.
- ⁵⁴ *Pr. t.*, št. 21.
- ⁵⁵ *Pr. t.*
- ⁵⁶ *Pr. t.*
- ⁵⁷ BAZILIJ VÉLIKI, *De Spiritu Sancto*, 16, 38: PG 32, 137.
- ⁵⁸ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 28.

- ⁵⁹ ISTI, odlok *Presbyterorum ordinis*, D 2.
- ⁶⁰ ISTI, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 29.
- ⁶¹ *Pr. t.*, št. 12.
- ⁶² Prim. DRUGI Vatikanski koncil, pastoralna konst. o Cerkvi v sedanjem svetu *Gaudium et spes*, CS 4, 11.
- ⁶³ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 24: AAS 81 (1989), 434.
- ⁶⁴ Prim. *pr. t.* št. 29: n. d., 443–446.
- ⁶⁵ DRUGI Vatikanski koncil, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 12.
- ⁶⁶ JANEZ PAVEL II., *Splošna avdienca* (9. marec 1994), št. 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVII, 1 (1994), 641.
- ⁶⁷ Prim. *Katekizem katoliške Cerkve*, št. 799s.; KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE IN SVETNE INSTITUTE – KONGREGACIJA ZA ŠKOFE, smernice *Mutuae relationes* (14. maj 1978) št. 51: AAS 70 (1978), 499–500; JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Vita consecrata*, št. 48: AAS 88 (1996), 421–422; ISTI, *Splošna avdienca* (24. junij 1992), št. 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XV, 1 (1992), 1935–1936.
- ⁶⁸ Prim. DRUGI Vatikanski koncil, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 39–42; JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 446.
- ⁶⁹ FRANČIŠEK, apostolska spodbuda *Evangelii gaudium*, št. 130: AAS 105 (2013), 1074.
- ⁷⁰ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 447; prim. PAVEL VI., apostolska spodbuda *Evangelii nuntiandi*, št. 58: AAS 68 (1976), 49.
- ⁷¹ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 446–447.
- ⁷² FRANČIŠEK, *Homilija na binškošti* (19. maj 2013): *Insegnamenti di Francesco*, I, 1 (2013), 208.
- ⁷³ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 447; prim. PAVEL VI., apostolska spodbuda *Evangelii nuntiandi*, št. 58: AAS 68 (1976), 48.
- ⁷⁴ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 447.
- ⁷⁵ *Pr. t.*, 448.
- ⁷⁶ Prim. *pr. t.*, 447.
- ⁷⁷ FRANČIŠEK, apostolska spodbuda *Evangelii gaudium*, št. 130: AAS 105 (2013), 1074–1075.
- ⁷⁸ KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE IN SVETNE INSTITUTE – KONGREGACIJA ZA ŠKOFE, smernice *Mutuae relationes* št. 12: AAS 70 (1978), 480–481; prim. JANEZ PAVEL II., *Nagovor članom cerkvenih gibanj in novih skupnosti* (30. maj 1998), št. 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1122.
- ⁷⁹ PAVEL VI., apostolska spodbuda *Evangelii nuntiandi*, št. 58: AAS 68 (1976), 48.
- ⁸⁰ *Pr. t.*; prim. FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), št. 174–175: AAS 105 (2013), 1092–1093.
- ⁸¹ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 448.
- ⁸² FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), št. 177: AAS 105 (2013), 1094.
- ⁸³ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 30: AAS 81 (1989), 448.
- ⁸⁴ *Pr. t.*
- ⁸⁵ Prim. FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), št.

184, 221: AAS 105 (2013), 1097, 1110–1111.

⁸⁶ *Pr. t.*, št. 186: n. d., 1098.

⁸⁷ KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, pismo *Communio notio*, št. 7: AAS 85 (1993), 842.

⁸⁸ *Pr. t.*, št. 843.

⁸⁹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerкви *Lumen gentium*, C 23.

⁹⁰ ISTI, odlok o pastirski službi škofov v Cerкви *Christus Dominus*, Š 11.

⁹¹ Prim. *pr. t.*, št 2; KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, pismo *Communio notio*, št. 13–14, 16: AAS 85 (1993), 846–848.

⁹² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, odlok o pastirski službi škofov v Cerкви *Christus Dominus*, Š 11.

⁹³ Prim. *pr. t.*, št. 35; *CIC*, can. 591; *CCEO*, can. 412, § 2; KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE IN SVETNE INSTITUTE – KONGREGACIJA ZA ŠKOFE, smernice *Mutuae relationes* št. 22: AAS 70 (1978), 487.

⁹⁴ Prim. KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, pismo *Communio notio*, št. 15: AAS 85 (1993), 847.

⁹⁵ Prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 8; *Katekizem katoliške Cerkve*, št. 888–892.

⁹⁶ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR. 8.

⁹⁷ ISTI, dogm. konst. o Cerкви *Lumen gentium*, C 10.

⁹⁸ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Pastores gregis* (16. oktober 2003), št. 10: AAS 96 (2004), 838.

⁹⁹ Prim. ISTI, apostolska spodbuda *Christifideles laici*, št. 29: AAS 81 (1989), 443–446.

¹⁰⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerкви *Lumen gentium*, C 10.

¹⁰¹ ISTI, pastoralna konst. o Cerкви v sedanjem svetu *Gaudium et spes*, CS 52; prim. JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Familiaris consortio* (22. november 1981), št. 72: AAS 74 (1982), 169–170.

¹⁰² Prim. JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), št. 68: AAS 84 (1992), 777.

¹⁰³ Prim. *p. t.*, št. 31, 68: n. m., 708–709, 775–777.

¹⁰⁴ Prim. *CIC*, can. 265; *CCEO*, can. 357, § 1.

¹⁰⁵ Prim. *CIC*, can. 273; *CCEO*, can. 370.

¹⁰⁶ Prim. KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE IN SVETNE INSTITUTE – KONGREGACIJA ZA ŠKOFE, Smernice *Mutuae relationes* št. 19, 34: AAS 70 (1978), 485–486, 493.

¹⁰⁷ JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Vita consecrata*, št. 31: AAS 88 (1996), 404–405.

¹⁰⁸ Prim. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerкви *Lumen gentium*, C 43.

¹⁰⁹ *Pr.t.*, št. 44; prim. odlok o času primerni prenovi redovniškega življenja *Perfectae caritatis*, R 5; JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Vita consecrata*, št. 14, 30: AAS 88 (1996), 387–388, 403–404.

¹¹⁰ Prim. *CIC*, can. 307, § 3; *CCEO*, can. 578, § 3.

¹¹¹ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEČENEGA ŽIVLJENJA IN DRUŽBE APOSTOLSKEGA ŽIVLJENJA, navodilo *Začnimo pri Kristusu* (19. maj 2002), št. 30: *Enchiridion Vaticanum*,

21, 472.

¹¹² Prim. JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Pastores dabo vobis*, št. 27–30: AAS 84 (1992), 700–707.

¹¹³ Prim. PAVEL VI., okr. *Sacerdotalis caelibatus* (24. junij 1967): AAS 59 (1967), 657–697.

¹¹⁴ BENEDIKT XVI., apostolska spodbuda *Sacramentum caritatis*, št. 24: AAS 99 (2007), 124.

¹¹⁵ Prim. JANEZ PAVEL II., apostolska spodbuda *Pastores dabo vobis*, št. 29: AAS 84 (1992), 703–705; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, odlok o službi in življenju duhovnikov *Presbyterorum ordinis*, D 16.

¹¹⁶ Najpreprostejša pravna oblika priznavanja občestev karizmatične vrste je vse do danes oblika zasebnih združenj vernikov (prim. *CIC*, cann. 321–326; *CCEO*, cann. 573, § 2–583). Dobro pa je upoštevati tudi druge pravne oblike z njihovimi svojskimi posebnostmi, kakor so na primer javna združenja vernikov (prim. *CIC*, cann. 312–320; *CCEO*, cann. 573, § 1–583), duhovniška združenja vernikov (prim. *CIC*, can. 302), ustanove posvečenega življenja (prim. *CIC*, cann. 573–730; *CCEO*, cann. 410–571), družbe apostolskega življenja (prim. *CIC*, cann. 731–746; *CCEO*, can. 572) in osebne prelature (prim. *CIC*, cann. 294–297).

¹¹⁷ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, dogm. konst. o Cerkvi *Lumen gentium*, C 62.

¹¹⁸ FRANČIŠEK, posinodalna spodbuda *Evangelii gaudium* (24. november 2013), št. 287: AAS 105 (2013), 1136.